

Marcin Ściślak*, Andrzej Rokita, Damian Pawlik
AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO WE WROCŁAWIU

**KWALIFIKACJE ZAWODOWE NAUCZYCIELI WYCHOWANIA
FIZYCZNEGO A ZAINTERESOWANIA AKTYWNOŚCIĄ RUCHOWĄ
LICEALISTÓW (NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH
LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH WROCŁAWIA)****

Abstract

Qualifications of physical education teachers and physical activity interests
of high school students

Background. The aim of the study was to identify the interests in physical activity of students attending senior high schools and the organization of physical education in the new core curriculum. The research material consists of the results of students' physical activity from nine randomly selected senior high schools in Wrocław. **Material and methods.** In addition, in those randomly selected schools, the professional qualifications of 32 physical education teachers, sports infrastructure and the method of physical education implementation were diagnosed. **Results.** The study revealed significant differences in the interest of senior high school students. The differences in physical activity forms among students involved gender, age and school they attended and the seasons in which the survey was held. Students showed the greatest interests in swimming, team sports and downhill skiing. The most popular among the girls were swimming, dancing, skating and roller skating, whereas among the boys were team sports, swimming, martial arts and downhill skiing. The study which diagnosed the professional qualifications of PE teachers showed that all of them graduated from a University School of Physical Education, and most of them have been working for over 21 years. Half of the diagnosed qualified teachers have a professional degree. Half of the teachers have more than trainer's or instructor's qualifications in one discipline. Among the teachers, most people have a trainer's or instructor's license to conduct classes in basketball, volleyball, swimming, soccer and downhill skiing. **Conclusions.** The study on the diagnosis of the ways of implementing PE classes showed that five senior high schools implemented a traditional classroom-lesson system, and in four schools – a mixed system (classes in the classroom-lesson system, and activities to be chosen by a student). The study has shown that in more than half of the diagnosed senior high schools in Wrocław some new opportunities for the organization of physical education are introduced.

Key words: physical education, interests, secondary schools

Słowa kluczowe: wychowanie fizyczne, zainteresowania, szkoła średnia

WPROWADZENIE

„Proces wychowania i kształcenia fizycznego to uporządkowany ciąg systematycznie podejmowanych przez wychowawców (nauczycieli, rodziców i inne osoby) czynności o charakterze wychowawczym i kształcącym, a umożliwiający wywołanie pożądaných przemian w sferze przekonań i nastawień,

wiedzy, umiejętności, sprawności motorycznej, wydolności, odporności ustroju oraz budowy i postawy ciała, wyznaczających zachowanie wychowanka w stosunku do swej fizycznej postaci” (Osiński 2002, s. 61). Tak rozumiane wychowanie i kształcenie fizyczne wymaga ciągłego aktualizowania zarówno programu wychowania fizycznego, jak i diagnozowania potrzeb, aby maksymalizować celowość tegoż aktualizowania.

Według Guryckiej (1989) jednym z najważniejszych zadań nauczyciela w procesie kształcenia i wychowania jest rozbudzanie w uczniu zaciekawień i ich utrwalanie, a tym samym sprzyjanie powstawaniu u niego okreś-

* Autor korespondencyjny

** Pracę wykonano w ramach projektu badawczego pt. „Zainteresowania aktywnością ruchową uczniów szkół ponadgimnazjalnych” realizowanego latach 2012–2013.

lonych zainteresowań. Równie ważne jest rozwijanie zamiłowań młodzieży, zwłaszcza w procesie wychowania do kultury fizycznej.

Fontana (1998, s. 246) zauważa, że „[...] względnie łatwo jest zbadać naturę i siłę zainteresowań, nawet u dzieci we wczesnym wieku szkolnym i młodszych, lecz o wiele trudniej jest prześledzić ich przyczyny i podjąć decyzję co do tego, jak nauczyciel mógłby najlepiej wzmocnić rozwój tych, które przez społeczeństwo zostały uznane za najbardziej wartościowe”. Według tegoż autora rozwój zainteresowań wydaje się zależny od wielu wzajemnie powiązanych czynników. Aby pomóc uczniowi w rozwijaniu zainteresowań, nauczyciel powinien stworzyć odpowiednie okazje do tego, zademonstrować uczniom użyteczność zainteresowania, powstrzymać się od wydawania osądów dotyczących umiejętności związanych z zainteresowaniem, dopóki uczniowie nie będą mieli okazji do rozwinięcia tych umiejętności, okazać entuzjazm i zaangażowanie w związku z konkretnym zainteresowaniem (Fontana 1998).

Rola wieku w rozwoju zainteresowań dziecka wynika z rozwoju jego umysłu oraz ogólnej sprawności poznawczej i ruchowej. Można wręcz mówić o zainteresowaniach typowych dla danego wieku. Związek płci z rozwojem zainteresowań prowadzi do podziału zainteresowań na bardziej „kobiecy” i bardziej „męskie” (Szewczuk 1998).

Diagnoza uczniów szkół ponadgimnazjalnych może być jednocześnie prognozą ich późniejszych zainteresowań, znajdują się oni bowiem w tej fazie rozwoju osobniczego, która charakteryzuje się coraz większą stałością poglądów i przekonań, kształtowaniem się światopoglądu, pojawianiem się równowagi między uczuciową i intelektualną stroną osobowości. W tym właśnie okresie postrzeganie samego siebie i identyfikacja z celami osiągalnymi stają się coraz bardziej właściwe, a zainteresowania kryształizują się (Górna 2001).

Dlatego, jak wykazał Rokita (1999, 2005), zamierzając realizować w szkole (zwłaszcza w gimnazjum i liceum) cele wychowania fizycznego, powinno się diagnozować zainteresowania formami aktywności ruchowej uczniów i zaspokajać je, a tym samym wzbu-

dzać zamiłowanie do określonych form aktywności ruchowej.

Badania preferowanych przez dzieci i młodzież zainteresowań formami aktywności ruchowej prowadziło wielu badaczy: Telama 1978, Carlson 1995, Rokita 1999, 2005, Frömel i wsp. 1995/1996, Frömel i Bartoszewicz 1998, Frömel i wsp. 2000, Dale i wsp. 2000, Gandziarski 2000, Frömel 2001, Greenwood i wsp. 2001, Allen 2003, Suomi i wsp. 2003, Pośpiech 2006, Sawicki 2009, Sindik i wsp. 2009, Bartoszewicz i Frömel 2006, Bartoszewicz 2011, Bernstein i wsp. 2011, Mitić i wsp. 2012, Ściślak i wsp. 2013.

Badaniami diagnozującymi kwalifikacje zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego, infrastrukturę sportową szkół oraz sposoby realizacji zajęć wychowania fizycznego zajmowało się również wielu badaczy: Pośpiech (2006), Annerstedt (2010), Cancela Carral i Pérez (2010), Christodoulou 2010, Ehsani 2010, Elbert 2010, Konukman 2010, Merish 2010, Petrie 2010, Smibert, 2010, Xu 2010, Schwarz 2011, Grimminger 2012, Patterson i Collins 2012

CEL BADAŃ

Celem poznawczym przedstawionych w niniejszej pracy badań było zdiagnozowanie zainteresowań aktywnością ruchową licealistów oraz kwalifikacji zawodowych nauczycieli wychowania fizycznego, infrastruktury sportowej i sposobów realizacji zajęć wychowania fizycznego w liceach ogólnokształcących we Wrocławiu.

Celem aplikacyjnym było wykorzystanie wyników badań (przez dyrekcje i nauczycieli wychowania fizycznego) do planowania i programowania zajęć wychowania fizycznego i oferty zajęć do wyboru dla uczniów z uwzględnieniem zainteresowań aktywnością ruchową uczniów, kwalifikacji zawodowych nauczycieli wychowania fizycznego oraz infrastruktury sportowej w badanych liceach ogólnokształcących.

Pytania badawcze:

1. Jakimi formami aktywności ruchowej są zainteresowani uczniowie liceów ogólnokształcących we Wrocławiu?

2. Czy zainteresowania aktywnością ruchową uczniów liceów ogólnokształcących we Wrocławiu są uzależnione od pory roku, płci i wieku oraz szkoły, do której uczęszczają uczniowie?

3. Czy zainteresowania formami aktywności ruchowej uczniów zależą od kwalifikacji zawodowych nauczycieli wychowania fizycznego, infrastruktury sportowej szkół oraz sposobu realizacji zajęć wychowania fizycznego w wybranych liceach ogólnokształcących we Wrocławiu?

MATERIAŁ I METODY

Materiał badawczy stanowili uczniowie i nauczyciele dziewięciu losowo dobranych liceów ogólnokształcących we Wrocławiu. Doboru losowego szkół dokonano za pomocą programu komputerowego Microsoft Excel z wykorzystaniem generатора liczb losowych. W każdym z liceów w badaniach brali udział uczniowie z dwóch klas z każdego poziomu. Zawsze były to klasy A i B.

Liczba uczniów diagnozowanych w semestrze I roku szkolnego 2012/2013 w wylosowanych liceach kształtowała się następująco: 143 uczniów LO nr IV, 132 uczniów LO nr V, 129 uczniów LO nr VI, 178 uczniów LO nr VII, 169 uczniów LO nr VIII, 158 uczniów LO nr IX, 161 uczniów LO nr XIII, 147 uczniów LO nr XV i 128 uczniów LO nr XVII (tab. 1).

Łącznie w semestrze I w badaniach wzięło udział 1345 uczniów, w tym 837 dziewcząt (62,2%) i 508 chłopców (37,8%). Spośród badanych uczniów 478 osób uczęszczało do klas I (35,5%), 414 uczniów – do klas II (30,8%), a 453 osoby były uczniami klas III (33,7%).

W semestrze II w badaniach uczestniczyło 1128 uczniów (649 dziewcząt i 459 chłopców) (tab. 2).

Diagnozy zainteresowań aktywnością ruchową licealistów dokonano na początku semestru I oraz II nauki (we wrześniu 2012 r. oraz w lutym 2013 r.).

W wylosowanych liceach ogólnokształcących zdiagnozowano ponadto kwalifikacje zawodowe 32 nauczycieli wychowania fizycznego (14 kobiet i 18 mężczyzn), naucza-

Tab. 1. Liczba badanych uczniów w semestrze I

Płeć	Szkola i klasa																Ogółem											
	IV LO		V LO		VI LO		VII LO		VIII LO		IX LO		XIII LO		XV LO			XVIII LO										
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I		II	III									
Dziewczęta	54	27	32	40	26	20	16	24	30	43	39	36	33	26	22	24	35	29	44	32	45	27	21	30	38	17	27	837
Chłopcy	20	5	5	22	7	17	6	26	27	13	26	21	25	32	31	29	20	21	11	17	12	18	26	26	15	9	22	508
Ogółem	74	32	37	62	33	37	22	50	57	56	65	57	58	58	53	53	55	50	55	49	57	45	46	56	53	26	49	1345

Tab. 2. Liczba badanych uczniów w semestrze II

Płeć	Szkoła i klasa												Ogółem																
	IV LO		V LO		VI LO		VII LO		VIII LO		IX LO			XIII LO		XV LO		XVII LO											
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III		I	II	III	I	II	III										
Dziewczęta	13	29	5	23	25	27	16	27	16	44	19	3	54	40	14	27	35	28	47	25	28	21	6	22	31	19	5	649	
Chłopcy	14	11	5	24	20	22	23	31	13	19	10	5	18	23	24	30	18	25	10	9	10	15	19	15	19	13	11	22	459
Ogółem	27	40	10	47	45	49	39	58	29	63	29	8	72	63	38	57	53	53	57	34	38	36	25	37	44	30	27	1128	

fizycznej (Górna 2001). Na potrzeby pracy analizowano wyniki 1., 3., 4. i 5. pytania (podpunkty A–C).

Do rozpoznania sposobu realizacji zajęć wychowania fizycznego w szkołach oraz oferty zajęć do wyboru dla uczniów wykorzystano autorską ankietę (RZWF) stworzoną na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r., nr 4, poz. 17). Na podstawie testu χ^2 Pearsona weryfikowano hipotezę o zależności zainteresowań aktywnością ruchową licealistów od płci, wieku, pory roku i szkoły, do której uczęszczają. Dla wszystkich wyników przyjęto poziom istotności statystycznej $\alpha = 0,05$.

Poszukiwano również związków między zainteresowaniami aktywnością ruchową uczniów a kwalifikacjami zawodowymi nauczycieli wychowania fizycznego, infrastrukturą sportową szkoły, ofertą zajęć do wyboru dla uczniów i sposobem realizacji zajęć wychowania fizycznego (system klasowo-lekcyjny, zajęcia do wyboru, system mieszany).

Wszystkie analizy statystyczne wykonano w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Zastosowano program statystyczny Statistica 9 (StatSoft Polska).

WYNIKI

Zainteresowania aktywnością ruchową licealistów Wrocławia

Zależności zainteresowań uczniów aktywnością ruchową od płci, wieku, pory roku (semestru) i szkoły

W semestrze I na poziomie istotności $\alpha = 0,05$ zaobserwowano istotne różnice między szkołami w wyborze 5 form aktywności ruchowych (kulturystryki, narciarstwa zjazdowego, gimnastyki artystycznej, tańca i żeglarsstwa). W semestrze II odnotowano istotne różnice między szkołami w wyborze 6 form aktywności ruchowych (sportów motorowych, kulturystryki, narciarstwa zjazdowego, żeglarsstwa, łyżwiarstwa, tańca). Dlatego dal-

szą analizę przeprowadzano, porównując wyniki zainteresowań licealistów z poszczególnych szkół (z uwzględnieniem płci i poziomu klasy). Stwierdzono również brak istotnych różnic między szkołami w wyborze przez uczniów pozostałych dyscyplin.

Istotne różnice między zainteresowaniami uczniów uczęszczających do klas na różnych poziomach występowały w wyborze pływania, gier sportowych i tańca w semestrze I (tab. 3). W semestrze II istotne różnice pojawiły się w wyborze lekkoatletyki, żeglarsstwa i windsurfingu, aerobiku oraz sportów motorowych. Stwierdzono również brak istotnego wpływu wieku na wybór pozostałych dyscyplin.

W semestrze I istotne różnice między zainteresowaniami dziewcząt i chłopców występowały w wyborze większości dyscyplin. Stwierdzono także brak istotnego wpływu płci na wybór narciarstwa biegowego, gimnastyki sportowej i innych. Niezależnie od płci narciarstwo biegowe, gimnastyka sportowa i artystyczna oraz inne niewymienione w kwestionariuszu aktywności ruchowe nie cieszyły się dużym zainteresowaniem.

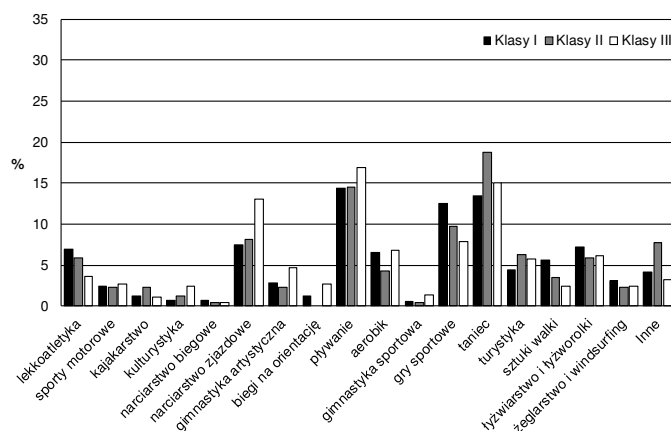
W semestrze II istotne różnice między zainteresowaniami dziewcząt i chłopców pojawiły się w przypadku lekkoatletyki, sportów motorowych, kulturystryki, gimnastyki artystycznej, sztuk walki, gier sportowych, tańca, turystyki, łyżwiarstwa i aerobiku.

Pora roku (semestr) miała wpływ na wybór 10 form aktywności ruchowej (lekkoatletyki, sportów motorowych, kulturystryki, gimnastyki artystycznej, aerobiku, gier sportowych, tańca, sztuk walki, łyżwiarstwa i łyżworolek, narciarstwa zjazdowego i turystyki).

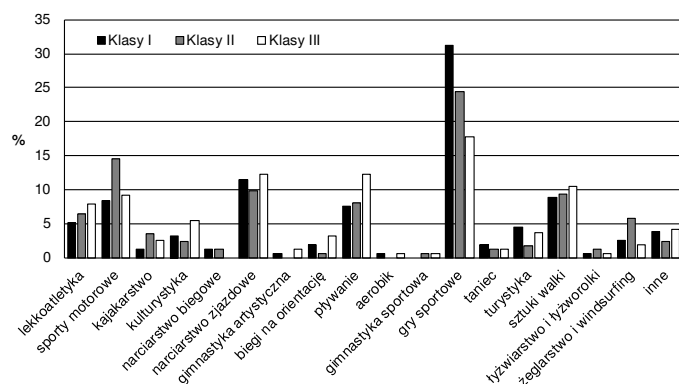
Ze względu na zależności zainteresowań formami aktywności ruchowej uczniów od pory roku (semestru), szkoły, do której uczęszczali, klasy i płci dalszą analizę statystyczną przeprowadzono, biorąc pod uwagę powyższe determinanty.

Jednym ze sposobów opisanie wyników badań było przeanalizowanie zainteresowań, które w hierarchii wyboru uczniów były wskazywane na pierwszym miejscu (ryc. 1).

Dziewczęta z klas I–III najbardziej zainteresowane były pływaniem (14,4–16,9%) oraz tańcem (13,5–18,8%). Najmniej popu-

Ryc. 1. Zainteresowania aktywnością ruchową dziewcząt z klas I–III

Ryc. 2. Zainteresowania aktywnością ruchową chłopców z klas I–III

larne okazało się narciarstwo biegowe (0,4–0,7%), gimnastyka sportowa (0,4–1,4%), biegi na orientację (0–2,7%), kulturystyka (0,7–2,5%) oraz kajakarstwo (1,1–2,3%) (ryc. 1).

Chłopcy z klas I–III najczęściej wybierali na pierwszym miejscu gry sportowe (17,7–31,2%). Popularne było również narciarstwo zjazdowe (9,9–12,2%), sztuki walki (8,9–10,4%) oraz sporty motorowe (8,3–14,5%) (ryc. 2).

Nikt z uczniów klas I nie był zainteresowany gimnastyką sportową, żaden chłopiec z klas II nie wybrał gimnastyki artystycznej i aerobiku. W klasach III nikt nie wskazał narciarstwa biegowego (ryc. 2).

Zainteresowania aktywnością ruchową uczniów w odniesieniu do kwalifikacji zawodowych nauczycieli wychowania fizycznego, infrastruktury sportowej szkół oraz sposobu realizacji zajęć wychowania fizycznego

Uczniowie liceów ogólnokształcących we Wrocławiu największe zainteresowanie wykazywali pływaniem, grami sportowymi (piłka siatkowa, koszykówką i piłką nożną), narciarstwem zjazdowym i tańcem. Wszyscy nauczyciele nauczający w diagnozowanych szkołach byli absolwentami akademii wychowania fizycznego. Posiadali dodatkowe uprawnienia trenerskie z koszykówki (21,9%), piłki siatkowej (3,1%) i piłki nożnej (3,2%). Żaden z nauczycieli nie miał uprawnień trenerskich z pływania, narciarstwa zjazdowego i tańca (tab. 3).

Tab. 3. Zainteresowania aktywnością ruchową uczniów a kwalifikacje zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego nauczających w wybranych liceach ogólnokształcących we Wrocławiu

Zainteresowania aktywnością ruchową	Kwalifikacje zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego [%]	
	trenerskie	instruktorskie
Pływanie	–	9,3
Gry sportowe:		
– piłka siatkowa	3,1	9,3
– piłka nożna	3,2	0
– koszykówka	21,9	6,2
Narciarstwo zjazdowe	–	9,3
Taniec	–	3,1

Tab. 4. Zainteresowania aktywnością ruchową uczniów a infrastruktura sportowa w wybranych liceach ogólnokształcących we Wrocławiu

Zainteresowania aktywnością ruchową	Infrastruktura sportowa szkół [%]				
	sala sportowa	boiska otwarte	pływalnia	przybory i przyrządy sportowe	inne sale
Pływanie	–	–	–	–	–
Gry sportowe:					
– piłka siatkowa	100	33,3	–	100	–
– piłka nożna	100	22,2	–	100	–
– koszykówka	100	44,4	–	100	–
Narciarstwo zjazdowe	–	–	–	–	–
Taniec	–	–	–	22,2	44,4

Tab. 5. Zainteresowania aktywnością ruchową uczniów a sposoby realizacji zajęć wychowania fizycznego w wybranych liceach ogólnokształcących we Wrocławiu

Zainteresowania aktywnością ruchową	Sposoby realizacji zajęć wychowania fizycznego [%]	
	system klasowo-lekcyjny	zajęcia do wyboru dla uczniów
Pływanie	–	–
Gry sportowe:		
– piłka siatkowa	100	20
– piłka nożna	100	22
– koszykówka	100	23,7
Narciarstwo zjazdowe	–	–
Taniec	–	5,1

Wszystkie zdiagnozowane licea były wyposażone w sale sportowe. Boiska otwarte do piłki nożnej posiadało 22,2% szkół, do piłki siatkowej – 33,3%, a do koszykówki – 44,4%. Żadna szkoła nie dysponowała pływalnią oraz przyborami i przyrządami do realizowania zajęć narciarskich (tab. 4).

W ramach zajęć do wyboru w 23,7% szkół uczniowie mieli możliwość wyboru koszykówki, w 22% liceów – piłki nożnej, a w 20% placówek – piłki siatkowej (tab. 5).

DYSKUSJA

Badania przeprowadzone przez Polanowską (2013) wykazały, że ponad 80% uczniów i uczennic liceów i techników przyznaje, że unikają lekcji wychowania fizycznego. Zdaniem 65% uczniów głównym powodem rezygnacji z ćwiczeń jest zwykle lenistwo. Młodzież nie ćwiczy, ponieważ nie chce jej się ruszać – to diagnoza rówieśników. Co czwarty uczeń twierdził, że powodem unikania lekcji jest wstyd i strach przed wyśmianiem. Tyle samo odpowiedzi wskazywało na nudę, a także na brak natrysków w szkolnych szatniach. Co piąty uczeń odpowiadał, że ich koledzy i koleżanki często wykorzystują czas przeznaczony na lekcje wychowania fizycznego, aby uczyć się innych przedmiotów lub przygotować się do sprawdzianów.

Zupełnie odmiennie sytuacja przedstawia się w liceach ogólnokształcących w Bawarii. Rezultaty badań Sawickiego (2009) wykazały, że wychowanie fizyczne należy do przedmiotów szkolnych najbardziej lubianych przez uczniów. Jest ono ponadto jednym z ważniejszych przedmiotów według uczniów liceów bawarskich.

Wyniki kontroli Ministerstwa Sportu i Turystyki (http://www.msport.gov.pl/kampania/stop-zwolnieniom-z-wf?edit_mode=true), przeprowadzonej w ramach kampanii „Stop zwolnieniom z WF” przez NIK w latach 2007–2009, wskazały, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie, ich aktywność fizyczna w ciągu ostatnich 20 lat wyraźnie spadła, że są one mniej aktywne niż dzieci z innych europejskich krajów, poziom ich aktywności fizycznej wyraźnie spada wraz z wiekiem, że mają wady postawy częściej niż ich rówieśnicy z innych państw Unii Europejskiej, a sprawność fizyczna w ciągu ostatnich trzydziestu lat dramatycznie się pogorszyła.

Na podstawie badań opisanych w niniejszej pracy stwierdzono istotne różnice w zainteresowaniach formami aktywności ruchowej uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Różnice te dotyczyły pory roku (semestru), płci, wieku i szkoły, do której uczęszczali uczniowie. Największym zainteresowaniem uczniów cieszyły się: pływanie, gry sportowe oraz narciarstwo zjazdowe. Najmniej

popularne było narciarstwo biegowe, turystyka oraz gimnastyka sportowa. Wśród dziewcząt największą popularność zyskało pływanie, taniec oraz łyżwiarstwo i łyżworolki. Najmniej okazały się one zainteresowane kulturystyką i narciarstwem biegowym. Większe zainteresowanie wśród chłopców budziły gry sportowe, pływanie oraz sztuki walki i narciarstwo zjazdowe.

Wyniki badań przeprowadzonych w roku 2012 (Ściślak i wsp. 2013) były dość podobne. Dziewczęta najbardziej zainteresowane były tańcem, pływaniem, narciarstwem zjazdowym i turystyką, a chłopcy preferowali gry sportowe, pływanie, narciarstwo zjazdowe i sztuki walki.

Podobne wyniki uzyskali Bartoszewicz i Frömel (2006) w latach 2002 i 2003. Największym zainteresowaniem wśród dziewcząt cieszyły się: pływanie, taniec i gry sportowe, natomiast wśród chłopców do najbardziej popularnych należały gry sportowe, pływanie i sporty motorowe.

Wyniki przedstawionych w niniejszej pracy badań w odniesieniu do zainteresowań licealistów grami sportowymi wykazały istotne różnice w zainteresowaniach dziewcząt i chłopców. Dziewczęta najczęściej wybierały siatkówkę, koszykówkę i badminton, natomiast chłopcy – piłkę nożną, siatkówkę i koszykówkę. Najmniej osób było zainteresowanych softballem i baseballem oraz siatkonogą. Nie stwierdzono statystycznie istotnych różnic w wyborze gier sportowych przez uczniów z poszczególnych szkół i klas (jedynym wyjątkiem był tenis stołowy).

Podobne wyniki uzyskano na podstawie badań zrealizowanych w 2012 r. (Ściślak i wsp. 2013). Największym zainteresowaniem wśród gier sportowych cieszyły się: siatkówka i badminton wśród dziewcząt oraz piłka nożna i koszykówka wśród chłopców.

Wydaje się, że na popularność gier sportowych wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, a szczególnie siatkówki i piłki nożnej, wpływ mają media (m.in. transmisje rozgrywek PlusLigi, Ligi Światowej, Champions League, Ligi Europejskiej) oraz uczestniczące w najwyższych rozgrywkach ligowych wrocławskie zespoły ligowe (Impel Wrocław, Śląsk Wrocław). Wydaje się również, że odbywające się m.in. we Wrocławiu

imprezy sportowe o randze europejskiej (Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet 2009, Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009, Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej 2012, Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014) determinują stale rosnącą popularność tych dyscyplin.

Z przeprowadzonych badań wynika, że do najmniej popularnych wśród uczniów należało narciarstwo biegowe, turystyka oraz gimnastyka sportowa. Podobne rezultaty uzyskali Ściślak i wsp. (2013). Nikt z uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie był zainteresowany narciarstwem biegowym, gimnastyką artystyczną i sportową oraz biegami na orientację. Nikt z chłopców nie wykazał zainteresowania turystyką, aerobikiem i narciarstwem biegowym.

Zbieżne wyniki otrzymali Bartoszewicz i Frömel (2006), odnotowując, że najmniej szym zainteresowaniem wśród dziewcząt cieszyły się kulturystyka i narciarstwo biegowe, a wśród chłopców – narciarstwo biegowe, gimnastyka artystyczna i aerobik.

Wyniki badań Frömela i wsp. (1995) wykazały, że najmniej popularne wśród dziewcząt były sporty motorowe, kajakarstwo i wioślarstwo oraz biegi na orientację. Wśród chłopców najmniejsze zainteresowanie budził aerobik oraz gimnastyka artystyczna i sportowa.

Wydaje się również, że różnice w wynikach badań Bartoszewicza i Frömela (2006), Frömela i wsp. (1995/1996) oraz Ściślaka i wsp. (2013) mogły wynikać z różnorodności badanego środowiska i roku realizacji badań. Jak wykazał Rokita (2005), rok badań ma wpływ na wybór niektórych form aktywności ruchowej (piłki nożnej i tenisa ziemnego wśród dziewcząt oraz koszykówki, piłki siatkowej, piłki ręcznej i tenisa stołowego wśród chłopców). W przypadku pływania natomiast wybór nie zależy od roku badań i środowiska.

Rozpatrując zainteresowania aktywnością ruchową uczniów, można stwierdzić, że w ramach szkolnego wychowania fizycznego w szkołach ponadgimnazjalnych należy diagnozować zainteresowania formami aktywności ruchowej uczniów i zaspokajać je, chociażby tworząc grupy ponadklasowe o jednakowych zainteresowaniach (jak zro-

biono to w VII LO we Wrocławiu). Wydaje się, że jeśli na lekcjach wychowania fizycznego będą zaspokajane zainteresowania aktywnością ruchową uczniów, to istnieje duże prawdopodobieństwo ukształtowania pozytywnych postaw wobec kultury fizycznej (Rokita 2005).

Na podstawie badań dotyczących rozpoznania sposobów realizacji zajęć wychowania fizycznego stwierdzono, że w pięciu liceach realizowany był tradycyjny system klasowo-lekcyjny, a w czterech system mieszany (zajęcia w systemie klasowo-lekcyjnym oraz zajęcia do wyboru przez ucznia). Spośród zajęć do wyboru najczęściej prowadzono zajęcia sportowych. Najczęściej była to koszykówka, piłka nożna i siatkówka. W dwóch szkołach realizowano zajęcia sprawnościowo-zdrowotne (najczęściej w formie ćwiczeń siłowych i kulturystyki) oraz taneczne. W żadnej z dziewięciu szkół nie były realizowane aktywne formy turystyki.

Wyniki badań wykazały również, że w ponad połowie zdiagnozowanych liceów ogólnokształcących we Wrocławiu nie wykorzystywano nowych możliwości organizacji zajęć wychowania fizycznego.

Dwie szkoły dokonały podziału uczniów na grupy zajęć do wyboru ze względu na poziom klas i dwie ze względu na zainteresowania uczniów. Wydaje się, że podział uczniów na grupy zajęć do wyboru uwzględniający ich zainteresowania jest jak najbardziej zasadny, istnieje bowiem szansa, że zaspokajając zainteresowania, możliwe będzie kształtowanie pozytywnych postaw wobec kultury fizycznej. A to może oznaczać, że w przyszłości, po ustaniu obowiązku szkolnego, uczniowie będą samodzielnie podejmować aktywność fizyczną.

W większości zdiagnozowanych liceów ogólnokształcących we Wrocławiu znajduje się podstawowa baza sportowa: sala sportowa lub gimnastyczna oraz ewentualnie dodatkowe salki do realizacji ćwiczeń siłowych lub aerobiku. Brakuje natomiast obiektów, które mogłyby poprawić atrakcyjność zajęć, mianowicie pływalni, lodowisk czy kortów tenisowych.

W tym miejscu należy podkreślić, że w Niemczech zajęcia z pływania oraz jazda na nartach należą do obowiązkowych zajęć wy-

chowania fizycznego już w szkole podstawowej, a sporty rowerowe zostały uznane przez wszystkie badane dzieci za ulubioną dyscyplinę sportu (Sawicki 2009).

Wyniki kontroli Ministerstwa Sportu i Turystyki (http://www.msport.gov.pl/kampania/stop-zwolnieniom-z-wf?edit_mode=true), przeprowadzonej w ramach kampanii „Stop zwolnieniom z WF” przez NIK w latach 2007–2009, wykazały, że ponad połowa szkół nie uwzględnia posiadanej infrastruktury w prowadzeniu zajęć wychowania fizycznego, a 3/4 szkół nie prowadzi działań zapobiegających spadkowej tendencji uczestnictwa uczniów w lekcjach WF.

Rezultaty przeprowadzonych badań zostały przekazane dyrekcjom badanych szkół oraz zaprezentowane podczas trzech konferencji naukowo-metodycznych dla dyrektorów szkół i nauczycieli wychowania fizycznego.

WNIOSKI

1. Uczniowie wybranych liceów ogólnokształcących we Wrocławiu najbardziej zainteresowani byli pływaniem, grami sportowymi (siatkówką, piłką nożną, koszykówką i badmintonem) oraz narciarstwem zjazdowym.

2. Zainteresowania aktywnością ruchową uczniów w badanych liceach różnią się ze względu na pory roku (semestru), płeć, wiek i szkołę, do której uczęszczali uczniowie. Dziewczęta niezależnie od wieku najbardziej zainteresowane były pływaniem, tańcem oraz tyżwiarstwem i łyżworolkami, a chłopcy – grami sportowymi (piłką nożną, siatkówką i koszykówką), pływaniem oraz sztukami walki i narciarstwem zjazdowym.

3. W badanych liceach spośród zajęć do wyboru najczęściej realizowano zajęć sportowych. Najczęściej były to zajęcia z koszykówki, piłki nożnej i siatkówki. W trzech szkołach odbywały się zajęcia sprawnościowo-zdrowotne (najczęściej w formie ćwiczeń siłowych i kulturystyki), a w dwóch – taneczne. W żadnej z dziewięciu szkół nie realizowano aktywnych form turystyki.

4. W szkołach, w których prowadzono zajęcia do wyboru, oferta została opraco-

wana z uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych nauczycieli wychowania fizycznego oraz posiadanej infrastruktury sportowej.

5. Na podstawie diagnozy najbardziej popularnych aktywności ruchowych wykazano, że badane licea przygotowane były głównie do realizacji zajęć z gier zespołowych. Żadna z badanych szkół nie organizowała zajęć z pływania i narciarstwa zjazdowego. W niewielkim stopniu realizowane były zajęcia z tańca. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego umożliwiały głównie prowadzenie zajęć z gier sportowych. Uprawnienia z pływania, tańca i narciarstwa zjazdowego posiadali nieliczni nauczyciele.

BIBLIOGRAFIA

- Allen J.B. (2003), Social Motivation in Youth Sport, *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 25, 551–567.
- Annerstedt C. (2010), “I have my own picture of what the demands are...” Grading in Swedish PEH – problems of validity, comparability and fairness, *European Physical Education Review*, 16 (2), 97–115.
- Bartoszewicz R. (2011), Aktywność ruchowa młodzieży gimnazjalnej z południowo-zachodniej Polski na tle wybranych ośrodków europejskich, *Studia i Monografie AWF we Wrocławiu*, 101.
- Bartoszewicz R., Frömel K. (2006), Motor activity of junior high school students in the period of socio-economic transformations in Poland and the Czech Republic, *Human Movement*, 7 (1), 14–24.
- Bernstein E., Philips S.R., Silverman S. (2011), Attitudes and Perceptions of Middle School Students Toward Competitive Activities in Physical Education, *Journal of Teaching Physical Education*, 30, 69–83.
- Cancela Carral J.M., Pérez C.A. (2010), What do we know about the profile and characteristics of university physical education students? Findings from a pilot study, *European Journal of Physical & Health Education*, 4 (2), 65–72.
- Carlson T.B. (1995), We hate gym: student alienation from physical education, *Journal of Teaching in Physical Education*, 14 (4), 467–477.
- Christodoulou D. (2010), Health awareness and sporting behaviour of qualified Cypriot physical education teachers, *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 54 (3), 147–150.
- Dale D., Corbin C.B., Dale K.S. (2000), Restricting opportunities to be active during school

- time: Do children compensate by increasing physical activity levels after school? *Research Quarterly for Exercise & Sport*, 71 (3), 240–248.
- Hsani M. (2010), The relationship of management style and job satisfaction among PE teachers, *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 48, 68–79.
- Elbert G. (2010), The prestige of physical education and physical education teachers in Hungarian public education in the first decade of the 21st century, *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 54 (2), 87–91.
- Fontana D. (1998), Psychologia dla nauczycieli, Zys i S-ka, Poznań.
- Frömel K. (2001), Sporting Interests of Children Aged 10–13 in the Czech Republic, *International Journal of Physical Education*, 31 (3), 30–32.
- Frömel K., Bartoszewicz R. (1998), Aspect of organization in the structure of sporting interests and motor activity in children in the regions of Olomouc and Wrocław, [w:] Pavlović T. (red.), Sport Mladih: III Mednarodni Simpozij: zbornik, Univerzita Ljubljana, Ljubljana, 94–99.
- Frömel K., Ludva P., Formankova S. (1995/1996), Structure of sporting interests and motor activities of young people, *Telesna Kultura*, 26, 5–47.
- Frömel K., Skalik K., Sigmund E., Vasendova J., Neuls F., Wirdheim E. (2000), Analysis of physical activity in 16 and 18 year-old grammar school students international context, *Journal of Human Kinetics*, 3, 103–113.
- Gandziarski K. (2000), Wybrane zainteresowania sportowo-rekreacyjne uczniów szkół wiejskich byłego województwa sieradzkiego, *Rozprawa doktorska*, AWF, Wrocław.
- Górna K. (2001), Przygotowanie młodzieży do uczestnictwa w kulturze fizycznej, AWF, Katowice.
- Greenwood M., Stillwell J., Byars A. (2001), Activity preferences of middle school physical education students, *Educator*, 2, 26–29.
- Grimminger E. (2012), An empirical study about the importance of teachers' educational beliefs and acculturation attitudes for the implementation of intercultural education in physical education, *Journal of Physical Education & Health*, 1, 5–14.
- Gurycka A. (1989), Rozwój i kształtowanie zainteresowań, PWN, Warszawa.
- Konukman F. (2010), Teacher-coach role conflict in school-based physical education in USA: a literature review and suggestions for the future, *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 54 (2), 59–64.
- Mersh R. (2010), Physical activity, lesson context and teacher behaviours within the revised English National Curriculum for Physical Education: a case study of one school, *European Physical Education Review*, 16 (1), 29–45.
- Ministerstwo Sportu i Turystyki (2013), Stop zwalnieniom z WF-u, http://www.msport.gov.pl/kampania/stop-zwalnieniom-z-wf?edit_mode=true [dostęp: 16.12.2013].
- Mitić D., Stojilković S., Pantelić S., Čokorilo N. (2012), The Students' interest in introducing physical education classes at faculties, *Series Physical Education & Sport/Science, Movement & Health*, 12 (2), 215.
- Osiński W. (2002), Zarys teorii wychowania fizycznego, AWF, Poznań.
- Patterson D., Collins J. (2012), Middle school girls' perceptions of their physical education classes and teachers, *Medicina Sportiva*, 16 (1), 12–16.
- Petrie K. (2010), Creating confident, motivated teachers of physical education in primary schools, *European Physical Education Review*, 16 (1), 47–64.
- Polanowska J. (2013), „WF z klasą” gra dalej, <http://www.ceo.org.pl/pl/wf/news/wf-z-klasa-gra--dalej> [dostęp: 16.12.2013].
- Pośpiech J. (2006), Jakość europejskiego wychowania fizycznego w świetle badań, Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, PWSZ, Racibórz.
- Rokita A. (1999), The timetable of physical education (PE) activities as an example of providing interest in mobile activity for students, [w:] Parisi P. (red.), Proceedings of the 4th Annual Congress of the European College of Sport Science, Sport Science '99 in Europe, University Institute of Motor Science, Roma, 397.
- Rokita A. (2005), The interest in sport activity among first year secondary school students in the years 1995–2001, *Kinesiology*, 37 (1), 99–105.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dziennik Ustaw RP z 2009 r., nr 4, poz. 17.
- Sawicki Z. (2009), Pozaszkolna aktywność sportowa 14–letnich uczniów szkół niemieckich, *Rozprawy Naukowe AWF Wrocław*, 28, 419–427.
- Schwarz R. (2011), The importance of physical education teachers in Germany: theoretical and educational system considerations of the concept of profession, *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 3 (3), 208–217.
- Sindik J., Andrijasević M., Čurković S. (2009), Relation of Students Attitude Toward Leisure

- Time Activities and Their Preferences Toward Sport Recreation Activities, *Acta Kinesiologica*, 1, 54–58.
- Smibert A. (2010), School, community, and family working together to address childhood obesity. Perceptions from the KOALA lifestyle intervention study, *European Physical Education Review*, 16 (2), 155–170.
- Suomi J., Collier D., Brown L. (2003), Factors Affecting the Social Experiences of Students in Elementary Physical Education Classes, *Journal of Teaching Physical Education*, 22, 186–202.
- Szewczuk W. (1998), Encyklopedia psychologii, WSSE, Warszawa.
- Ściślak M., Rokita A., Popowczak M. (2013), Secondary school students' interest in various forms physical activity, *Human Movement*, 14 (1), 11–19.
- Telama R. (1978), Pupils' Interest and Motivation for Sport in Finland, *International Journal of Physical Education*, 1 (1), 14–23.
- Xu F. (2010), Association between social and environmental factors and physical activity opportunities in middle schools, *European Physical Education Review*, 16 (2), 183–194.

Praca wpłynęła do Redakcji: 03.01.2016
Praca została przyjęta do druku: 16.05.2016

Adres do korespondencji:

Marcin Ściślak
Katedra Zespołowych Gier Sportowych
Akademia Wychowania Fizycznego
ul. Mickiewicza 58
51-617 Wrocław
e-mail: marcin.scislak@awf.wroc.pl